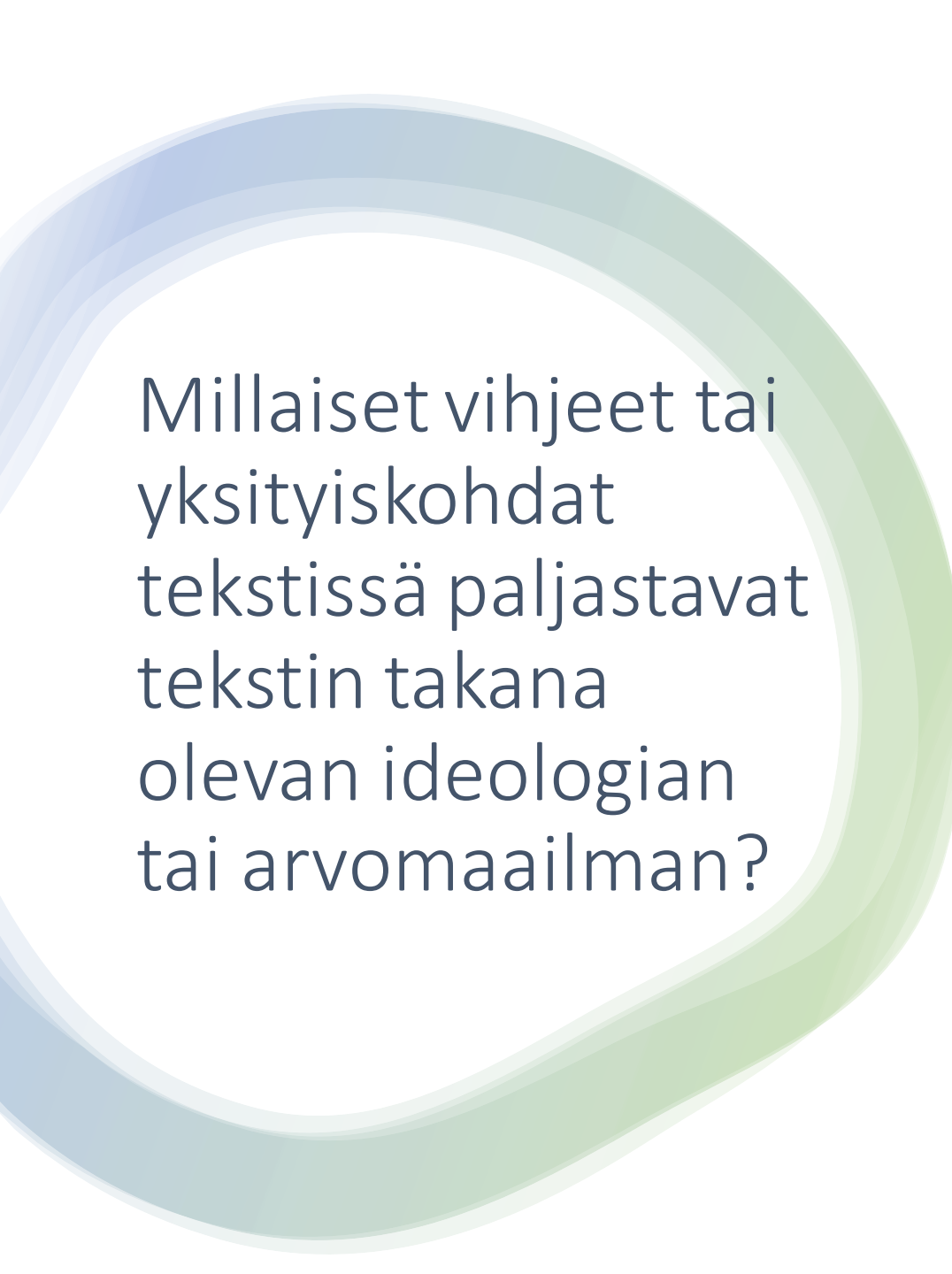

Millaiset vihjeet tai yksityiskohdat tekstissä paljastavat tekstin takana olevan ideologian tai arvomaailman?

- Perustuuko tekstin tieto kiistämättömiin faktoihin?
- Perustuuko tekstin tieto hyvin perusteltuun tutkimustietoon?
- Käsitteleekö teksti eri lähteistä tulevaa tietoa tasa-arvoisesti tai kriittisesti?
- MYÖS:
 - julkaisija, julkaisuaika, mitä muuta sivustolla tai julkaisussa on?
 - **Sanavalinnat ja tyyli.** Noudattaako teksti neutraalia asiatyylä vai onko siinä *kohosteisia* sanavalintoja?

Mielipide- ja tutkimustiedon eroja

TUTKIMUSTIETO

- Tutkimustietoa voidaan testata ja osoittaa vääräksi. Tutkimustieto korjaa itse itseään.
- Tutkimustiedossa voi olla aukkoja (kaikkea ei ole tutkittu), mutta se ei ole ristiriitaista
- Tutkimustieto pyrkii objektiivisuuteen (ihmistieteissä tämä voi olla haastavaa)

MIELIPIDE

- Mielipiteen voi osoittaa vääräksi, mutta sillä ei välttämättä ole vaikutusta mielipiteeseen
- Mielipiteessä voi olla aukkoja ja ristiriitoja, joita ei voida perustella tai joita selitellään toisilla mielipiteillä tai kuulopuheilla
- Mielipide on subjektiivinen

Vahvistus- ja tasapuolisuusharha

- **Vahvistusharha.**
Lukija hakee ja löytää omaa näkökulmaansa sopivaa tietoa.
- **Tasapuolisuusharha.**
Käsitys, jonka mukaan kaikki aiheeseen liittyvät näkökulmat esitetään tasa-arvoisina.

Puhetta vitamiineista.
Arvioi tekstejä, niiden
sisältöä, luotettavuutta ja
tavoitetta.

- <https://www.youtube.com/watch?v=UGj4yFY1uZI>
- <https://blogit.ts.fi/terveys-tiede/miten-mielipide-eroaa-tieteellisesta-kannasta/>
- <https://yle.fi/a/3-9289385>
- <https://www.iltalehti.fi/terveysuutiset/a/46caad40-70dc-4c68-82f6-b4a0de5c7378>

[https://www.potilaanlaakarilehti.fi/uutiset/asi
antuntijat-ahtaalla-mediassa/](https://www.potilaanlaakarilehti.fi/uutiset/asi
antuntijat-ahtaalla-mediassa/)

"False balance tarkoittaa tasapuolisuusharhaa. Sillä tarkoitetaan tilanteita, joissa toimittajat hakevat kaksi näkökulmaa samaan asiaan ja esittävät ne tasavertaisina, vaikka toisella puolella voi olla takanaan tutkittu tieto, toisella kaupallinen intressi tai pelkkä mielipide.

Tasapuolisuusharhan vältteleminen ei tarkoita, että annettaisiin ääni vain tieteen edustajille. Väliverronen pohtii, että tieteenvastaisiakin mielipiteitä pitää kuulla. Niiden vaijentaminen synnyttää salaliittoteorioita ja sensuurisyytöksiä.

– Toimittajien pitää tuoda esiin ilmiöitä monelta kantilta. Pitäisi vain muistaa tuoda esiin myös eri tahojen sidonnaisuudet ja kytkyt."

Puhetta vitamiineista.
Arvioi tekstejä, niiden
sisältöä, luotettavuutta ja
tavoitetta.

- Tuija Hoikkala: *Super C vitamiini* (Youtube)
- Juhani Knuuti: *Miten mielipide eroaa tieteellisestä kannasta?* (Turun Sanomat)
- Yle: *Terveet aikuiset syövät liikaa D-vitamiinia*
- Iltalehti: *Rita Niemi-Manninen paljastaa käyttämänsä ravintolisän*

Kotitehtävä pedanetissä.

- 1) Älyn luku 3, tehtävä 1: Arvioi ja analysoi maitokeskustelua, muodosta oma mielipide.
- 2) Lue Älyn luku 4 Vaikuttamisen kielellisiä ja audiovisuaalisia keinoja